

DEO WEETJES 2020-21

Over de “vertrouwelijkheid” van deontologische kwesties (1)

Op de Stafhouder wordt bijna dagelijks een beroep gedaan door advocaten van haar/zijn balie, die zich geconfronteerd zien met deontologische vragen of discussies waar tuchtrechtelijke gevolgen aan verbonden kunnen zijn of die tot actieve tussenkomsten van de Stafhouder kunnen leiden.

De term 'deontologie' heeft betrekking op de inhoudelijke regels en principes van het tuchtrecht, terwijl het woord 'tuchtrecht' zelf vooral betrekking heeft op de procedurele kant van de zaak. (STEVENS, J., ADVOCATUUR. REGELS & DEONTOLOGIE, 2015, nr. 1443)

Zo kan de Stafhouder op deontologische gronden een advocaat verplichten vertrouwelijke briefwisseling uit zijn stukkenbundel en zijn conclusies te verwijderen, hem of haar verbieden in bepaalde dossiers op te treden, hem of haar gebieden zich uit een zaak terug te trekken, enz.

Klassiek is dan de vraag of de rechtbank mag / moet ingelicht worden over dergelijke beslissingen of tussenkomsten van de Stafhouder.

Art. 417 Ger. W. bepaalt dat de tuchtvordering onafhankelijk is van de straf- of de burgerlijke vordering, terwijl art. 477 Ger. W. bepaalt dat in een strafrechtelijke, burgerrechtelijke of administratieve procedure geen melding mag worden gemaakt van een tuchtprocedure, noch van elementen daarvan.

Deze laatste bepaling steunt mede op het beroepsgeheim en de plicht tot openheid en loyaliteit van een advocaat ten overstaan van zijn tuchtoverheden. (STEVENS, J., o.c., 1492)

Hier moet ook verwezen worden naar art. 143 CDA: "De briefwisseling en de gesprekken tussen de advocaat en de stafhouder en tussen de advocaat en de voorzitter van de tuchtraad zijn vertrouwelijk. Behoudens andersluidende beslissing van de stafhouder en/of de voorzitter van de tuchtraad mag er voor de rechtsmachten noch tegenover derden gewag of gebruik van worden gemaakt".

Het is dus niet toegelaten de rechtbank of derden te informeren over de aard of de inhoud van de tussenkomsten van de stafhouder, en zelfs het louter feit van zijn of haar tussenkomst moet in de mate van het mogelijke onvermeld blijven.

SMS-verkeer met cliënten (2)

Een advocaat van onze balie werd naar de Tuchtraad verwezen wegens o.a. “het systematisch gebruik van SMS in zijn/haar professionele relatie als advocate met cliënt(e) X, zeker wanneer dit sms-verkeer vervolgens werd gewist en niet in het dossier (...) werd gerangschikt...”.

De tuchtraad oordeelde daarover als volgt:

“Uit het tuchtdossier blijkt dat Mr. X regelmatig met haar/zijn cliënt(e) communiceert per SMAS, deze communicatie kan in sommige gevallen nuttig en noodzakelijk zijn, maar wordt wel problematisch wanneer deze communicatie niet systematisch hetzij digitaal hetzij anderszins wordt opgeslagen in het dossier. Dit laatste was het geval in het dossier in kwestie.

Aan tuchtmaatregelen

Mr. X geeft toe dat niet al het SMS verkeer van de cliënt(e) digitaal of afgedrukt aanwezig is en dat het SMS verkeer systematisch na zes maanden wordt gewist.

Juist door het niet bijhouden van het SMS verkeer stelt zich volgens Mr. X een bewijsprobleem in haren/zijnen hoofde om aan te tonen dat het door de cliënt voorgebracht SMS verkeer al dan niet gemanipuleerd is of uit zijn context gerukt.

De tuchtraad is dan ook van oordeel dat Mr. X hierdoor in gebreke is op de verplichting haar/zijn beroep op deskundige wijze uit te oefenen..."

De Tuchtraad aanziet dat als een inbreuk op art. 1 CDA: "... De advocaat oefent zijn beroep op deskundige wijze uit met eerbiediging van Het beroepsgeheim, van de essentiële plichten van onafhankelijkheid en partijdigheid, en met het vermijden van belangenconflicten. Hij eerbiedigt de beginselen van waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid die aan het beroep ten grondslag liggen..."

Deze beslissing ligt in de lijn van en bevestigt beleidsnota 4 "OVER DE COMMUNICATIE TUSSEN ADVOCATEN EN HUN CLIËNTEN" dd. 27/01/20, die aan onze balie van toepassing is, en waarin o.a. benadrukt wordt: "...Het gebruik van facebook, SMS of whatsapp (of andere vergelijkbare communicatiemiddelen) is daarom niet toegelaten, behoudens en uitsluitend voor korte mededelingen van praktische aard die het beroepsgeheim niet in het gedrang brengen...", en ook: "... Wie als advocaat de communicatie met zijn / haar cliënteel voert via facebook, SMS of whatsapp (...), begaat een deontologische fout en stelt zich bloot aan tuchtmaatregelen..."

Bovendien illustreert voormeld concreet geval dat een advocaat in zijn / haar verweer tegen een klacht van de client(e) kan belemmerd worden doordat hij / zij het SMS-verkeer van of naar de klager niet meer kan voorleggen.

Een reden te meer om deze beleidsnota ter harte te nemen.

De anciënniteitsregel (3)

Glad ijs. Dat is waar men zich op begeeft wanneer vragen moeten beantwoord worden over de anciënniteitsregel die bepaalt in welke volgorde advocaten (moeten) pleiten wanneer die volgorde niet door de organisatie van de rechtbank wordt bepaald (zaken op vast uur, volgorde van de rol op inleidingszittingen...).

Advocaten kunnen ter zitting zelf bepalen wanneer zij hun zaak kunnen pleiten. Komen zij daar niet in overeen, dan wordt nagenoeg algemeen de anciënniteitsregel toegepast: de advocaat met het grootst aantal balie jaren op zijn/haar teller krijgt voorrang (waarbij de stageduur meetelt).

Die regel is ongeschreven en moet als gewoonterecht gekwalificeerd worden. Hij vloeit simpel voort uit de evidente noodzaak om op basis van een objectief criterium overloze discussies en geruzie op de gang of in de zittingszaal te vermijden, en de plicht tot naleving ervan is gebaseerd op de algemene deontologische principes van confraterniteit en loyaliteit.

Ongetwijfeld zijn er andere criteria denkbaar, zoals bv. het recht van de sterkste (spektakel gegarandeerd...) of de volgorde waarin advocaten ter zitting aankomen (wie houdt dat bij en wat wanneer er bij aanvang van de zitting al een hele kudde confraters aanwezig is?), maar tot nu heeft elke denkoefening over een wijziging van deze regel tot het besluit geleid dat verbetering niet evident is.

De principes van confraterniteit en loyaliteit impliceren ook dat de begunstigden van deze regel zich niet onredelijk gedragen bij de toepassing ervan. Wie als jongere advocaat een gegronde reden heeft om voorrang te vragen mag verwachten dat op zijn/haar vraag met begrip zal gereageerd worden. Een bot en compromisloos toepassen van de anciënniteitsregel waardoor een jongere confrater een reëel en concreet nadeel lijdt (dus alvast niet het algemeen nadeel van een verlate lunch...), kan als een deontologische fout beschouwd worden.

Dat een advocaat die meerdere zaken te pleiten heeft voor dezelfde rechter, eens zijn eerste zaak aangevat, de balie zou mogen 'houden' tot hij zijn laatste zaak heeft afgewerkt, ook wanneer er zich intussen een advocaat aanmeldt met meer anciënniteit, is geen evidentie en kan niet als een algemene regel worden aangezien. Wanneer advocaten met meer anciënniteit dat willen, kunnen zij ook dan hun recht van voorrang gebruiken en zal de jongere confrater (ongetwijfeld knarsetandend) plaats moeten maken.

Ook hier -en vooral hier- geldt evenwel dat van beide advocaten mag verwacht worden dat zij zich redelijk en hoffelijk gedragen. Het betaamt dat de jongste in anciënniteit vraagt of zijn/haar oudere confrater er geen bezwaar tegen heeft dat hij/zij de balie houdt, zoals het evenzeer betaamt dat de oudere zich daar niet tegen verzet zonder goeie reden.

Opgemerkt weze dat deze algemene voorrangsregel niet geldt voor de stafhouder. Omwille van de noodwendigheden van het ambt, gaat zij voor op iedereen en zal ook de organisatie van de rechtbank desgevallend moeten aangepast worden: "le bâtonnier plaide quand il peut". De stafhouder is daarover ook aan niemand verantwoording verschuldigd.

Traditioneel behouden gewezen stafhouders dat recht van voorrang, maar de meesten springen daar zeer spaarzaam mee om en de facto wordt dit recht zelden of nooit nog ingeroepen.

Wie als lid van de Raad der Orde gelast is met een specifieke opdracht (bv een tuchtverhoor of een commissievergadering), mag eveneens voorrang nemen wanneer dat nodig is om die opdracht te kunnen uitvoeren. Een algemeen recht van voorrang heeft hij of zij niet.

Informatieverplichting i.v.m. tweedelijnsbijstand (4)

Art. 89 CDA bepaalt: "De advocaat die geconsulteerd wordt door een cliënt en vermoedt of weet dat de cliënt in aanmerking komt voor juridische tweedelijnsbijstand, is verplicht de cliënt hierover te informeren".

Art. 53 DDM, met als titel "Informatieverplichting i.v.m. tweedelijnsbijstand" detailleert deze deontologische regel: "Wanneer de advocaat weet of vermoedt dat de cliënt in aanmerking komt voor tweedelijnsbijstand en de cliënt hierop een beroep wenst te doen, dient de advocaat de cliënt te verwijzen naar het bevoegde bureau voor juridische bijstand, tenzij de advocaat bereid is zelf op te treden als pro deo advocaat, in welk geval hij/zij een verzoek tot aanstelling aan het bevoegde bureau voor juridische bijstand richt".

Dit art. 53 DDM kan niet gezien worden als een uitbreiding of een verstrenging van art. 89 CDA (de lokale balies kunnen de regels van de CDA niet afzwakken of verstrengen...), maar legt uit waaruit de informatieplicht van de advocaat i.v.m. tweedelijnsbijstand concreet bestaat.

Het "informeren" van art. 89 CDA kan niet beperkt blijven tot een terloops vermelden dat er zoiets als tweedelijnsbijstand bestaat en dat de cliënt daar misschien aanspraak zou kunnen opmaken. De informatie die de advocaat aan zijn (potentiële) cliënt verstrekt moet duidelijk en doelgericht zijn: uitleggen waar het over gaat, nagaan of de cliënt in aanmerking komt voor tweedelijnsbijstand, uitdrukkelijk vragen of de cliënt van dit systeem gebruik wil maken, en desgevallend de cliënt doorverwijzen naar het BJB of zelf de aanvraag doen om het dossier pro deo te behandelen.

Om achteraf niet het verwijt te krijgen deze informatie niet aan de cliënt verstrekt te hebben, nemen we best het zekere voor het onzekere. Interpreteer het reglementair "vermoeden of weten" niet al te rekkelijk en ga er niet van uit dat de cliënt wel niet in aanmerking zal komen voor tweedelijnsbijstand tenzij je evidente redenen hebt om dat aan te nemen.

Zorg ervoor dat je achteraf kan bewijzen dat je je cliënt behoorlijk geïnformeerd hebt en dat hij er desondanks met kennis van zaken voor koos toch te verzaken aan tweedelijnsbijstand. Een schriftelijke overeenkomst of akkoordverklaring dus, of minstens een duidelijke bevestigingsbrief.

Reken er bv niet op dat zonder morren betalen van provisies zal worden aangezien als een stilzwijgende erkenning door je cliënt dat je de artikelen 89 CDA en 52 DDM hebt nageleefd.

Nu de inkomstengrenzen om voor tweedelijnsbijstand in aanmerking te komen werden verruimd, stelt zich de vraag of deze informatieverplichting ook geldt in lopende dossiers. Of m.a.w.: moeten we onze -betalende-clënten er op wijzen dat zij alsnog naar tweedelijnsbijstand kunnen 'overstappen', op dezelfde manier als wij verondersteld werden dat te doen bij aanvang van hun zaak?

Allicht zal daarover standpunt ingenomen worden op OVB-niveau, maar in afwachting daarvan lijkt het antwoord op deze vraag logischerwijze positief te moeten zijn. Zoals tweedelijnsbijstand niet meer kan zodra de cliënt tot beter fortuin komt (een aangehoudene verlaat de gevangenis en hervat zijn lucratieve beroepsloopbaan...), lijkt het omgekeerde even evident. Wie, om gelijk welke reden, eerst niet in aanmerking kwam voor tweedelijnsbijstand en daarna wel, moet alsnog tweedelijnsbijstand kunnen krijgen voor de prestaties die nog moeten geleverd worden (dus niet met terugwerkende kracht).

Ook hier geldt dat het "vermoeden of weten" niet al te rekkelijk mag geïnterpreteerd worden, al lijkt de stelling verdedigbaar dat een advocaat in de loop van de procedure minder evident en minder pro-actief aan de bewuste deontologische regels zal denken. Een algemene wijziging van de inkomstengrenzen lijkt daarentegen wel een voldoende duidelijk signaal om dit aspect van je dossier even opnieuw te bekijken.

Voorzichtigheid is dus geboden,

Wordt ongetwijfeld vervolgd.

Witwasweetjes

Tijdens de AV van 1 oktober 2020 hebben we u verteld dat de invloed van de Antiwitwaswet (AWW) steeds belangrijker wordt voor ons beroep. De EU en de federale overheid verlangen van de OVB en de lokale Ordes dat ze toezicht houden op de naleving van de AWW door de advocaten en dat ze aantoonbare resultaten kunnen voorleggen van toezicht en controle.

In afwachting daarvan en om u te helpen, starten we in de Nieuwsbrief daarom met een nieuwe rubriek "Witwasweetjes". Stemt dat feit u niet vrolijk, dan doet de alliteratie dat hopelijk wel ...

De concrete aanleiding van het eerste Witwasweetje is de vraag van een confrater aan de stafhouder: moet hij melding maken van een belangrijke som geld (ongeveer 250.000 EUR) die tussen ex-echtgenoten moet worden verdeeld n.a.v. de vereffening-verdeling van de huwgemeenschap na echtscheiding? Onze confrater beschikt niet over bijzondere indicaties, denkt dat het om spaargelden gaat en legt geen stukken voor.

Niet nodig om u te zeggen dat advocaten "Onderworpen Entiteiten" zijn voor de AWW en dus meldingsplicht hebben (art. 5 §1 28° AWW). Anders dan bij bv. notarissen of gerechtsdeurwaarders heeft de meldingsplicht een beperkt toepassingsgebied voor advocaten, hetgeen we tijdens een volgend Witwasweetje zullen bekijken. Maar principieel is er dus een meldingsplicht.

Bijzonder voor ons is dat we niet rechtstreeks mogen melden aan de Cel voor financiële informatieverwerking (CFI of witwascel) maar dat we moeten melden aan de stafhouder (art. 52 AWW). De stafhouder beslist dan autonoom of die informatie naar de CFI wordt doorgestuurd.

Belangrijk is wel dat de stafhouder enkel moet worden ingeschakeld indien de advocaat weet, vermoedt of redelijke gronden heeft om te vermoeden dat gelden of verrichtingen verband houden met witwassen van geld of financiering van terrorisme (art. 47 AWW). Het loutere feit dat het om "veel" geld gaat, is irrelevant.

Onze confrater had geen enkel vermoeden van witwassen van geld of financiering van terrorisme (WG/FT) en stuurde ook geen stukken mee die dat zouden aantonen. Melding was in dit geval dan ook niet nodig.

Faillissement (5)

Art. 160 ter CDA voorzag dat een advocaat die failliet is verklaard vanaf de datum van het faillissementsvonnis ambtshalve wordt weggelaten van het tableau of de lijst van stagiairs (of van de lijst bedoeld in art. 58 CDA).

Inmiddels heeft het Hof van Cassatie bij arrest van 18 september 2020 geoordeeld dat het faillissement van een vrij beroep enkel kan leiden tot de stopzetting van de op datum van faillietverklaring uitgeoefende activiteit, maar niet tot verlies van rechtswege van het recht op toegang tot de bewuste beroepsactiviteit en het verhinderen of bemoeilijken van een nieuwe, zelfs identieke activiteit.

Of m.a.w.: wie als advocaat failliet verklaard wordt, mag advocaat blijven en kan meteen weer als advocaat aan de slag (met dien verstande dat hij of zij de vermogensrechtelijke consequenties van het faillissement zal moeten ondergaan: verlies van zijn of haar 'handelsfonds' a.h.w).

Simpelweg verder werken op hetzelfde adres, met hetzelfde personeel, met dezelfde rekeningen en in dezelfde dossiers alsof er niets gebeurd is, zal evident niet kunnen. Maar bv. onderdak vinden in een ander kantoor en van daaruit meteen opnieuw beginnen met een propere lei: waarom niet?

De stafhouder kan wel, zoals t.a.v. elk ander advocaat, een tuchtonderzoek openen wegens deontologische inbreuken in de marge van het faillissement, en hij of zij kan ook bewarende maatregelen nemen overeenkomstig art. 473 Ger. W. (paleisverbod bv), maar niet met als doel de gefailleerde advocaat -omwille van diens faillissement- te verhinderen als advocaat aan de slag te blijven of dat te bemoeilijken.

Hoofdstuk III.6 "INSOLVENTIE" van de CDA zal dus moeten gewijzigd worden om het 'cassatieproof' te maken.

In zoverre kan aangenomen worden dat een gefailleerd advocaat wellicht best in zekere mate begeleid en opgevolgd wordt wanneer hij zijn beroepsbezigheid na faillissement meteen hervat, zal die wijziging voldoende genuanceerd en voldoende redelijk moeten zijn om niet opnieuw de ratio legis van boek XX WER te schenden en het risico van een nieuwe vernietiging door Cassatie te lopen.

Wordt ongetwijfeld vervolgd.

OVER HET TOEZICHT VAN DE RAAD OP NIEUWE VESTIGINGEN AAN DE DENDERMONDSE BALIE (11)

Aan onze balie worden nieuwe advocatenkantoren bezocht door een lid van de commissie toelatingen, om na te gaan of die kantoren geschikt zijn om er het beroep van advocaat in uit te oefenen (met het oog op advies aan de Raad). De term 'kantoor' slaat dan niet op de professionele activiteit van de advocaat, maar enkel op de ruimte waarin de advocaat zijn/haar beroep uitoefent.

Het begrip 'kantoor' wordt in die zin in de CDA (Codex Deontologie voor Advocaten) niet gedefinieerd, tenzij onrechtstreeks als de plaats waar een advocaat zijn beroepsactiviteiten uitoefent. Zie DEEL V 'ORGANISATIE VAN HET KANTOOR', en meer specifiek hoofdstuk V.3.1 daarvan.

Aan welke voorwaarden de behuizing en de materiële infrastructuur van dat kantoor, in de zin van kantoorruimte, moeten voldoen, wordt nergens in de CDA gepreciseerd of voorgeschreven, behalve - gedeeltelijk- in art. 186 (over kantoren en bijkantoren): de advocaat moet in elk kantoor beschikken over een infrastructuur die een behoorlijke uitoefening van het beroep mogelijk maakt.

Zolang aan deze voorwaarde voldaan is, kan een advocatenkantoor in principe zowat overal gevestigd worden en in gelijk welke ruimte, om de eenvoudige reden dat de CDA geen andere voorwaarden stelt: in een kelder of op een zolder, in een tent, in een woonwagen, in een bedrijvent centrum, in een winkelcentrum of noem maar op.

De vraag of de concrete behuizing en infrastructuur van een kantoorruimte al dan niet een behoorlijke uitoefening van het advocatenberoep mogelijk maken, is een kwestie van casuïstiek en feitelijke appreciatie in het licht van één essentiële vraag: kan het beroep van advocaat daar behoorlijk uitgeoefend worden?

Die 'behoorlijke' uitoefening van het beroep is niet zozeer en zeker niet alleen een kwestie van behuizing en materiële infrastructuur, maar vooral van deontologische noodwendigheden en dito verplichtingen. De behuizing en de infrastructuur van een kantoor moeten van dien aard zijn dat zij een advocaat niet beletten al zijn/haar deontologische verplichtingen na te leven (of dat zelfs niet lijken te beletten...): art. 1 en 2 CDA, art. 18 CDA, art. 20 CDA, art. 21, Deel V CDA (incl. art. 171.14, 2^e lid: "Advocaten die de indruk wekken dat ze tot een associatie of groepering behoren zonder dat daar schriftelijke contractuele afspraken voor zijn, worden voor de toepassing van dit reglement naargelang het geval als leden van een associatie of een groepering beschouwd.")

Het gaat hier dus over de eerbiediging van het beroepsgeheim, deskundigheid, waardigheid en kiesheid, onafhankelijkheid, vermijden van belangenconflicten... .

Uit meerdere bepalingen van de CDA blijkt ook dat een virtueel of digitaal kantoor niet volstaat: een advocaat moet kantoor houden op een reëel en 'fysiek' adres. Zie o.a. art. 181, 183, 184, 186, 188, 189 en 191 CDA. Zie ook STEVENS, nr. 751 waarin benadrukt wordt dat men een fysiek adres moet hebben en bereikbaar moet zijn voor cliënten, confraters, postdiensten...

Het besluit van een en ander is dat de naleving van deontologische verplichtingen niet losgekoppeld kan worden van de behuizing en de (roerende) infrastructuur van het kantoor, die van zodanige aard moeten zijn dat zij het de advocaat mogelijk maken alle op hem/haar rustende deontologische verplichtingen na te komen ipv dat te bemoeilijken of te verhinderen.

Die behuizing en infrastructuur mogen bij het publiek ook niet de indruk wekken dat een advocaat zijn/haar deontologische verplichtingen niet naleeft of niet kan naleven.

De beoordeling daarvan is een kwestie van marginale toetsing en gezond verstand, en moet focussen op de deontologie en niet op de behuizing of de infrastructuur an sich. Wanneer vastgesteld wordt dat de behuizing en de infrastructuur van een kantoor een behoorlijke beroepsuitoefening verhinderen of zodanig bemoeilijken dat het risico op deontologische inbreuken onaanvaardbaar hoog wordt, dan kan de Raad aan de betrokken advocaat de toelating weigeren om zich in dat kantoor te vestigen of hem/haar specifieke voorwaarden opleggen waaraan de toelating wordt onderworpen.

Over het principe van de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten (afl. 1) (6)

Art. 113 CDA stipuleert in korte termen, duidelijk en ondubbelzinnig, dat de briefwisseling tussen advocaten vertrouwelijk is, met de toevoeging: "Zelfs indien de advocaten het eens zijn, mag zij enkel overgelegd worden met de toestemming van de stafhouder. Dat geldt zowel voor het gebruik in rechte als er buiten".

Dat is zonder meer de algemene regel en het basisprincipe, wat o.a. als gevolg heeft dat brieven tussen advocaten niet de vermelding 'VERTROUWELIJK' moeten bevatten om vertrouwelijk te zijn, en dat die vertrouwelijkheid niet afhangt van de concrete inhoud van die brieven. Evenmin is het relevant dat een vordering of verweer alleen maar door vertrouwelijke briefwisseling zou kunnen bewezen worden. Een brief is per definitie vertrouwelijk om de enkele reden dat hij door een advocaat gericht wordt aan een andere advocaat.

Onder 'briefwisseling' moet overigens elke vorm van geschreven communicatie verstaan worden, dus ook bv. mails, sms'jes of whatsapp-berichtjes.

(Ondanks de evidentie van deze regel wordt in art. 143 CDA toch nog eens uitdrukkelijk bepaald dat de briefwisseling -en ook de gesprekken- tussen een advocaat en de stafhouder en/of de voorzitter van de tuchtraad, beiden nochtans per definitie advocaten, vertrouwelijk zijn en dat daarvan noch voor de rechtsmachten noch tegenover derden gewag of gebruik van gemaakt mag worden.)

Zo'n principieel vertrouwelijke brief kan niet gebruikt worden in rechte of er buiten, zelfs niet wanneer de betrokken advocaten het daar over eens zouden zijn, tenzij met toestemming van de stafhouder. Dat is de reden waarom het niet toegelaten is, bv. in het kader van onderhandelingen, de brief van een tegenstrever in kopie aan de cliënt of een derde over te maken. Dat is ook de reden waarom het niet aangewezen is één en dezelfde brief/mail tegelijk aan advocaten en niet-advocaten (tegenpartijen zonder advocaat, notarissen, gerechtsdeurwaarders...) toe te zenden. Gebruiksgemak, efficiëntie of tijdwinst zijn geen argumenten om dit expliciet verbod te negeren en niet de moeite te nemen dergelijke brief samen te vatten of daaruit enkel die passages te kopiëren die voor de cliënt of voor een betrokken derde relevant kunnen zijn.

Bij discussies over het al dan niet vertrouwelijk karakter van briefwisseling tussen advocaten, kan en mag de advocaat die meent een brief van of naar zijn/haar confrater toch te mogen gebruiken (in rechte of erbuiten) niet vooruitlopen op de beslissing van de stafhouder door de bewuste brief alvast aan haar stukkenbundel toe te voegen of aan de cliënt over te maken. Wie zo handelt, schendt de regels van de confraterniteit en de loyaliteit tussen advocaten en maakt zich schuldig aan een vorm van eigenrichting.

Het is degene die aanvoert dat er een uitzondering moet gemaakt worden op de algemene regel van de vertrouwelijkheid, die zich tot de stafhouder moet wenden (en niet omgekeerd).

Deze (discretionaire) bevoegdheid van de stafhouder is logisch: uitzonderingen op deze algemene en essentiële deontologische regel kunnen niet overgelaten worden aan individuele advocaten, zelfs niet wanneer zij het er over eens zijn dat een uitzondering op de algemene regel van de vertrouwelijkheid aangewezen is.

Stafhouders zijn doorgaans -en terecht- zeer zuinig met hun toestemming bij toepassing van art. 113 CDA, precies omwille van het belang dat deze algemene regel heeft voor onze beroepsuitoefening. Die zeldzame toestemming wordt meestal gegeven om flagrante schendingen van andere deontologische regels te beteugelen of te voorkomen, bv in geval van manifeste kwade trouw. In elk geval houdt de toestemming van de stafhouder geen oordeel in over de inhoudelijke draagwijdte of de rechtsgevolgen van de bewuste briefwisseling: het oordeel daarover komt uiteindelijk aan de rechtbank toe.

Dit gezegd zijnde is het niet zo dat er op deze algemene regel van de vertrouwelijkheid geen reglementaire uitzonderingen zouden zijn. Die uitzonderingen zijn terug te vinden in art. 114 CDA.

Over de vertrouwelijkheid van briefwisseling tussen advocaten (afl. 2) (7)

Op de (strengere) algemene regel van de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten zijn er enkele reglementaire uitzonderingen, die alle terug te vinden zijn in art. 114 CDA. Het eerste lid daarvan zegt: "Deze [brieven tussen advocaten] verliezen hun vertrouwelijk karakter, zodat ze zonder toelating van de stafhouder overgelegd mogen worden:...", waarna vijf gedetailleerde en nauwkeurig omschreven uitzonderingen op de algemene regel volgen

Deze vijf uitzonderingen moeten restrictief geïnterpreteerd worden, en wanneer een brief niet strikt en voor honderd procent beantwoordt aan alle voorwaarden van één van die vijf uitzonderingen kan hij niet als officieel worden aangezien.

Het is de logica zelf, wil men een essentiële algemene regel niet uitgehold zien, dat uitzonderingen niet ruimer mogen geïnterpreteerd worden dan de bewoordingen van het reglement toelaten. Dit wordt bovendien ook zo uitdrukkelijk voorzien in art. 114: “De beschikkingen van dit artikel gelden enkel voor die mededelingen die niets anders behelzen dan wat onder § 1, 2, 3, 3bis en 4 voorzien is”, een regel waar al te vaak geen rekening mee gehouden wordt.

Wanneer de betrokken advocaten het er over eens zijn dat een brief beantwoordt aan alle voorwaarden van (een der uitzonderingen van) art. 114, hebben ze geen toelating van de stafhouder nodig om die brief over te leggen, en dus te gebruiken als stuk in de procedure of mee te delen aan derden.

Het is evenwel niet het akkoord van de betrokken advocaten dat een brief niet vertrouwelijk maakt, maar wel de aard van de brief en het feit dat hij onder de toepassing van art. 114 CDA valt. Advocaten die in onderling overleg en zonder toelating van de stafhouder art. 114 CDA al te ruim interpreteren en zodoende vertrouwelijke brieven ten onrechte als officieel gaan kwalificeren (omdat ze menen daar belang bij te hebben), begaan een deontologische fout en schenden het algemeen belang van de balie die precies baat heeft bij een correcte toepassing van alle regels over vertrouwelijke briefwisseling.

Art. 115 CDA bepaalt dan ook logisch dat de stafhouder moet zorgen voor de loyale toepassing van art. 114.

Over de vertrouwelijkheid van briefwisseling tussen advocaten (afl. 3) (8)

De eerste uitzondering op de algemene regel van de vertrouwelijkheid van briefwisseling, is ongetwijfeld ook de eenvoudigste en de meest duidelijke: “... elke mededeling die een akte van rechtspleging uitmaakt of vervangt...” is per definitie officieel (art. 114 § 1 CDA).

De advocaat die dergelijke mededeling aan een andere advocaat doet, hoeft daarbij niet expliciet te vermelden dat hij/zij die mededeling als niet vertrouwelijk aanziet. En de advocaat die dergelijke mededeling ontvangt, hoeft het niet vertrouwelijk karakter daarvan niet te aanvaarden.

Omgekeerd kan zo’n per definitie officiële mededeling logischerwijze niet toch vertrouwelijk gemaakt worden door haar het etiket ‘vertrouwelijk’ mee te geven. Noch de afzender noch de ontvanger kunnen een mededeling die een akte van rechtspleging uitmaakt of vervangt op een of andere manier toch nog vertrouwelijk maken.

Toestemming van de stafhouder is niet vereist om dergelijke mededeling over te leggen.

De enige vraag die zich stelt, is bijgevolg wat als een akte van rechtspleging kan worden aangezien. Het antwoord op die vraag is (op enkele uitzonderingen na) terug te vinden in het Gerechtelijk wetboek (of in andere wetten die procedures regelen). Telkens wanneer het Gerechtelijk wetboek toelaat of vereist dat een advocaat een akte van rechtspleging of een proceshandeling stelt en dit doet door middel van een mededeling aan zijn/haar tegenstrever(s) of medepleiter(s), is deze brief (of mail) per definitie officieel.

Auteur Jo STEVENS geeft volgende voorbeelden:

- Brief van berusting in een vonnis
- Mededeling van conclusies
- Mededing van stukken
- Brief waarbij conclusies worden gevraagd

- De bevestiging dat bepaalde stukken in de procedure zullen gebruikt worden
- De vraag of een stuk in de procedure zal gebruikt worden (mits daarop bevestigend wordt geantwoord)
- De vraag naar de identiteit van natuurlijke personen die de organen zijn van een tegenpartij/rechtspersoon
- De afrekening na vonnis, incl. de vraag aan de tegenstrever naar diens akkoord met de afrekening
- Brieven waarmee aan de tegenstrever kopie wordt meegedeeld van brieven aan de rechtbank, deskundigen, notarissen, enz. omwille van het tegensprekelijk karakter van de procedure.

(STEVENS, J., ADVOCATUUR. REGELS & DEONTOLOGIE, 2015, nr. 1193, blz. 920-921)

Een ingebrekestelling of een aanmaning kan niet als officieel worden aangezien bij toepassing van art. 114 § 1 omdat zo'n aanmaning of ingebrekestelling niet kan gekwalificeerd worden als een "akte van rechtspleging".

Daarom is ook een brief waarmee een akte van rechtspleging wordt aangekondigd niet officieel bij toepassing van dit artikel.

Tot slot moet hier opnieuw herinnerd worden aan de algemene bepaling van art. 114 dat de beschikkingen van dit artikel enkel gelden voor die mededelingen die niets anders behelzen dan wat onder (o.a.) §1 vermeld is.

Wanneer in brieven met een principieel officieel karakter op basis van art. 114 §1 andere mededelingen worden gedaan dan die waarop art. 114§1 betrekking heeft, dan kunnen die brieven niet langer als officieel worden aangezien, in elk geval niet op basis van dit artikel.

Over de vertrouwelijkheid van briefwisseling tussen advocaten (afl. 4) (9)

De tweede uitzondering op de algemene regel van de vertrouwelijkheid lijkt eenvoudiger dan de eerste, maar leidt toch tot meer betwistingen: "Elke mededeling die uitdrukkelijk als niet vertrouwelijk bestempeld wordt en een eenzijdige verbintenis zonder voorbehoud inhoudt" (art. 114 § 2 CDA). Bedrieglijk eenvoudig dus.

In tegenstelling tot de uitzondering van art. 114 §1 (mededeling die een akte van rechtspleging vervangt), moet een mededeling overeenkomstig art. 114 §2 niet alleen voldoen aan een inhoudelijk maar ook aan een formeel vereiste.

Formeel moet een mededeling bij toepassing van art. 114 §2 'uitdrukkelijk' (dus niet impliciet) door de afzender ervan als niet vertrouwelijk 'bestempeld' worden, wat dus impliceert dat in die mededeling vermeld wordt zij niet vertrouwelijk of officieel wordt gedaan. Ontbreekt die vermelding, dan kan geen beroep gedaan worden op art. 114 §2 CDA, ook niet wanneer beide advocaten het daarover toch eens zouden zijn (met als gevolg dat art. 113 CDA van toepassing blijft: toestemming van de stafhouder vereist om dergelijke mededeling te kunnen overleggen).

Inhoudelijk moet de mededeling in kwestie een "eenzijdige verbintenis" inhouden, en dit "zonder voorbehoud", en niets anders dan dat (art. 114 §4, tweede lid CDA).

Het is dus geen goed idee een eenzijdige verbintenis zonder voorbehoud te formuleren in een brief die ook nog andere mededelingen bevat, die niet onder het regime van art. 114 §2 vallen.

Zo zal een mededeling dat berust wordt op basis van wederkerigheid, ook al wordt zij als 'niet vertrouwelijk' bestempeld, niet als officieel kunnen aangezien worden bij toepassing van art. 114 §2 CDA. Hetzelfde geldt voor een eenzijdige verbintenis die geformuleerd wordt in dezelfde brief die een akte van rechtspleging vervangt en

die dus in principe niet eens het opschrift 'niet vertrouwelijk' moet meekrijgen om als zodanig gekwalificeerd te worden bij toepassing van art. 114 §1 CDA: dergelijke 'hybride' mededeling blijft vertrouwelijk.

De omstandigheid dat een partij een eenzijdige verbintenis zonder voorbehoud heeft geformuleerd overeenkomstig het bepaalde in art. 114 §2 impliceert niet dat deze partij voor de rechtbank niet zou kunnen betwisten tot uitvoering van die verbintenis gehouden te zijn, maar enkel dat zij zich niet zal kunnen verzetten tegen de overlegging aan de rechtbank van de brief waarin zij zich verbond.

Het oordeel over de deontologische discussie (officiële brief of niet..; mededeelbaar aan de rechtbank of niet...) komt aan de stafhouder toe (art. 115 CDA). Het oordeel over de juridische discussie (rechtsgeldige verbintenis of niet..; afdwingbare verbintenis of niet...) komt aan de rechtbank toe.

We all stand with Kaat Bollen... or don't we..? (10)

We kennen ondertussen allemaal het verhaal van (ex-) psychologe Kaat BOLLEN, die voor de tuchtraad van de Psychologencommissie en ook in beroep een tuchtsanctie opliep (de lichtst mogelijke, een 'waarschuwing'), omdat ze zich -dixit DE MORGEN- "... door pikante foto's en seksspeeltjes 'onwaardig' zou profileren...", waarna "...veel geroep en getier in de media..." volgden. Mevrouw BOLLEN had blijkbaar ook een handeltje in seksspeeltjes, maar daarover ging de discussie uiteindelijk niet meer. (DE MORGEN, 23/01/2021, 12-13)

Laat het ons hier niet hebben over de ondraaglijke lichtheid van reacties als die van minister Bart SOMERS op radio en TV of van onze confrater Nele SOMERS in HUMO (17/01/21), maar wel over de vraag of zoiets ook bij ons, dus met een advocaat (m/v), zou kunnen gebeuren.

Hoofdstuk I.1 van onze CODEX DEONTOLOGIE VOOR ADVOCATEN (CDA) bestaat uit één enkel artikel, dat evident als een basisregel geldt en waarin o.a. benadrukt wordt dat een advocaat de beginselen van waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid eerbiedigt, die aan het beroep ten grondslag liggen.

Het gaat hier over open normen met een wettelijk karakter (zie ook art. 429, 2e lid en art. 455-456 Ger.W.): eer, waardigheid, rechtschapenheid, kiesheid, op de naleving waarvan de balie moet toezien.

Daarover schrijft gezaghebbend auteur Jo STEVENS, in zijn standaardwerk "ADVOCATUUR. Regels & Deontologie":

"De grondslag van dit waardensysteem is dat het beroep van advocaat werd georganiseerd en ook bijzondere wettelijke voorrechten en grondwettelijke bescherming geniet, omdat het noodzakelijk is voor een openbare dienst, deze van rechtsbedeling en bovendien omdat het een dienstverlening van algemeen belang betreft: deze van rechtsbijstand en juridische advisering aan particulieren en rechtspersonen. Daarom zijn ook de regels die dit beroep bepalen van openbare orde.

De advocaat kan in deze openbare dienst van justitie slechts optreden, indien het beroep als dusdanig en de beroepsbeoefenaars bij het publiek overkomen op een wijze die vertrouwen wekt. Dit noodzakelijk vertrouwen in de eerlijkheid en de eerbaarheid noodzaakt een bijzondere gevoeligheid voor waarden bij de uitoefening van het beroep."

Algemeen wordt aanvaard dat de plicht tot waardigheid niet alleen moet nageleefd worden in het beroepsleven, maar ook in het privéleven, "... omdat ruchtbaarheid gegeven aan onwaardige daden in het privéleven, of de rechtstreekse gevolgen ervan op het professioneel leven, dit laatste niet onberoerd laten...". (o.c., nr. 1067, blz. 798-799; nr. 1070, blz. 801-804)

Wanneer het gaat over het beroepsleven, zijn deze open normen zelden of nooit voorwerp van controversie of discussie omdat ze als het ware een accessorium zijn van concrete reglementaire of wettelijke regels. Wie geld van de derdenrekening ontvreemdt voor eigen doeleinden, bezondigt zich niet alleen aan een misdrijf van

gemeen recht én aan een inbreuk op een specifieke deontologische regel, maar geeft daardoor evenmin blijk van de vereiste waardigheid in de uitoefening van zijn/haar beroep.

Diezelfde normen in het privéleven en de mogelijke tuchtrechtelijke consequenties daarvan, zijn andere koek.

Open normen als eer en waardigheid hebben een ethisch karakter, en zijn niet onveranderlijk.

Een advocate die zich eind jaren '70 van de vorige eeuw in de duinen van de Panne van haar bikinitopje ontdeed en betrappt werd, riskeerde niet alleen tuchtrechtelijk maar ook strafrechtelijk vervolgd te worden. Dat heette toen nog openbare zedenschennis. Uit de archieven van onze eigen raad blijkt dat in de jaren '50 hevig gediscussieerd werd over de vraag of de zoon van een cafébazin wel in aanmerking kwam om op de lijst van stagiairs ingeschreven te worden. En nog in de jaren '90 was het schuimbekken geblazen over een advocaat die zich op TV tot imitator van toenmalig Eerste Minister Jean-Luc DEHAENE had ontpopt en daarmee kortstondig eeuwige roem verwierf met een oproeping in tucht als extraatje van de balie er bovenop. Om nog te zwijgen over de knapperd die bijkluste als pyamamodel voor de Makro en daarvoor ook op het matje mocht komen. Overspel was in de jaren '80 nog strafbaar.

Daarentegen waren racistische en seksistische meningen (al dan niet in 'humor' verpakt) en gedrag doodnormaal in de mannenwereld die de advocatuur in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw nog volop was, en was er nauwelijks een advocaat die vond dat aan de keizer moest gegeven worden wat aan de keizer toekwam. Pedofilie en priester waren woorden die nooit in één en dezelfde zin gebruikt werden, bij gebrek aan homo's was er geen homohaar, transgenders waren psychiatrische patiënten, en openheid was vaker wel dan niet een synoniem voor windowdressing.

Binnen de relatief korte tijdspanne van één enkel mensenleven veranderen onze waarden sneller en ingrijpender dan het aanbod in onze supermarkten.

Een en ander impliceert niet dat eer en waardigheid ouderwetse begrippen en holle woorden zijn geworden, maar wèl dat deze begrippen door de jaren heen een andere -eigentijdse- invulling hebben gekregen of moeten krijgen. Dat hoort ook zo. We plukken ook al lang geen ganzen meer kaal om conclusies te kunnen schrijven.

Het principe van tuchtrechtelijk beteugelbare inbreuken op de deontologische plicht van eer en waardigheid buiten het strikte kader van de beroepsuitoefening blijft overeind. Een advocaat houdt niet op advocaat te zijn wanneer hij of zij 's avonds de deur van zijn/haar kantoor achter zich dicht trekt, en al zeker niet wanneer hij zich ook in zijn/haar privéleven als advocaat blijft profileren: de auto als rijdend reclamepaneel, verwijzingen naar de advocatuur in woord en beeld op facebook en instagram... Zo traden stafhouders recent nog tuchtrechtelijk op tegen een advocaat die zich bij herhaling schuldig had gemaakt aan dronken sturen, tegen een advocaat die (door eigen toedoen) bijna verdronk in zijn schulden en zwaar door schuldeisers belaagd werd, tegen een advocaat die zich schuldig maakte aan wangedrag na een verbroken relatie, tegen een advocaat die zich bezondigde aan racistische uitlatingen op facebook.

De beoordeling daarvan is een kwestie van gezond verstand, marginale toetsing en door historisch besef geïnspireerde voorzichtigheid. Problemen stellen zich op het kantelpunt van evoluerende meningen en waarden. Het is niet van de ene dag op de andere dat een blote borst ophield porno te zijn, of dat zwarte Piet een uiting van (al dan niet) onderhuids racisme is geworden. Daar zijn heel wat kabaal en BH-verbrandingen aan voorafgegaan.

Wat advocaten in hun privéleven doen, ook al is het in de ogen van velen excentriek, wansmakelijk, aanstootgevend, te onnozel voor woorden of alles en nog veel meer tezamen, is in principe hun zaak en niet die van de stafhouder, tenzij in die uitzonderlijke gevallen dat zonder redelijke twijfel kan aangenomen worden dat daardoor het publiek vertrouwen in de advocaat of de advocatuur daadwerkelijk wordt geschonden. De eer en de waardigheid van ons beroep en van de beoefenaars ervan moeten overigens ook geacht worden tegen een stootje te kunnen.

De buitenissige en zelfs erotiserende verschijning van een vrouw als zinnenprikkelende leeuwentemster of van een middelbare man als cupido op leeftijd en met overgewicht, die toevallig ook nog eens advocaat zijn, zal de balie niet in diskrediet brengen (tenzij ze per se zo voor de rechtbank willen verschijnen...). Hiermee zijn trouwens ook de deelnemers aan onze revues gerustgesteld. Hetzelfde geldt trouwens voor het gedrag van sommige deelnemers aan de TV-serie 'JUSTICE FOR ALL'.

Gedrag zoals dat van Kaat Bollen? Wie per se seksspeeltjes wil verkopen, kan een beroep doen op artikel 11 CDA (over de perimeter van ons beroep). En voorts lijkt niets van wat haar verweten wordt, mutatis mutandis, voldoende om de eer en de waardigheid van ons beroep in het gedrang te brengen, tenzij wanneer er sprake zou zijn van een zodanige koppeling tussen privé en professioneel leven dat daardoor het publiek vertrouwen in de advocatuur wel degelijk wordt aangetast. Dat zou een brug te ver kunnen zijn. Ook advocaten, vrouwen zowel als mannen, zijn seksuele wezens en zijn vrij zich als zodanig te manifesteren. Maar of dat nu per se in toga moet gebeuren (bij wijze van spreken uiteraard) of op de trappen van het justitiepaleis..?

De beslissing van de tuchtraad van de psychologencommissie zou dus correct kunnen zijn. Huilen met de wolven in het bos lijkt in dit geval dan ook geen goed idee.

Over het toezicht van de Raad op nieuwe vestigingen aan de Dendermondse Balie (11)

Aan onze balie worden nieuwe advocatenkantoren bezocht door een lid van de commissie toelatingen, om na te gaan of die kantoren geschikt zijn om er het beroep van advocaat in uit te oefenen (met het oog op advies aan de Raad). De term 'kantoor' slaat dan niet op de professionele activiteit van de advocaat, maar enkel op de ruimte waarin de advocaat zijn/haar beroep uitoefent.

Het begrip 'kantoor' wordt in die zin in de CDA (Codex Deontologie voor Advocaten) niet gedefinieerd, tenzij onrechtstreeks als de plaats waar een advocaat zijn beroepsactiviteiten uitoefent. Zie DEEL V 'ORGANISATIE VAN HET KANTOOR', en meer specifiek hoofdstuk V.3.1 daarvan.

Aan welke voorwaarden de behuizing en de materiële infrastructuur van dat kantoor, in de zin van kantoorruimte, moeten voldoen, wordt nergens in de CDA gepreciseerd of voorgeschreven, behalve - gedeeltelijk- in art. 186 (over kantoren en bijkantoren): de advocaat moet in elk kantoor beschikken over een infrastructuur die een behoorlijke uitoefening van het beroep mogelijk maakt.

Zolang aan deze voorwaarde voldaan is, kan een advocatenkantoor in principe zowat overal gevestigd worden en in gelijk welke ruimte, om de eenvoudige reden dat de CDA geen andere voorwaarden stelt: in een kelder of op een zolder, in een tent, in een woonwagen, in een bedrijventrum, in een winkelcentrum of noem maar op.

De vraag of de concrete behuizing en infrastructuur van een kantoorruimte al dan niet een behoorlijke uitoefening van het advocatenberoep mogelijk maken, is een kwestie van casuïstiek en feitelijke appreciatie in het licht van één essentiële vraag: kan het beroep van advocaat daar behoorlijk uitgeoefend worden?

Die 'behoorlijke' uitoefening van het beroep is niet zozeer en zeker niet alleen een kwestie van behuizing en materiële infrastructuur, maar vooral van deontologische noodwendigheden en dito verplichtingen. De behuizing en de infrastructuur van een kantoor moeten van dien aard zijn dat zij een advocaat niet beletten al zijn/haar deontologische verplichtingen na te leven (of dat zelfs niet lijken te beletten...): art. 1 en 2 CDA, art. 18 CDA, art. 20 CDA, art. 21, Deel V CDA (incl. art. 171.14, 2e lid: "Advocaten die de indruk wekken dat ze tot een associatie of groepering behoren zonder dat daar schriftelijke contractuele afspraken voor zijn, worden voor de toepassing van dit reglement naargelang het geval als leden van een associatie of een groepering beschouwd.")

Het gaat hier dus over de eerbiediging van het beroepsgeheim, deskundigheid, waardigheid en kiesheid, onafhankelijkheid, vermijden van belangenconflicten... .

Uit meerdere bepalingen van de CDA blijkt ook dat een virtueel of digitaal kantoor niet volstaat: een advocaat moet kantoor houden op een reëel en 'fysiek' adres. Zie o.a. art. 181, 183, 184, 186, 188, 189 en 191 CDA. Zie ook STEVENS, nr. 751 waarin benadrukt wordt dat men een fysiek adres moet hebben en bereikbaar moet zijn voor cliënten, confraters, postdiensten...

Het besluit van een en ander is dat de naleving van deontologische verplichtingen niet losgekoppeld kan worden van de behuizing en de (roerende) infrastructuur van het kantoor, die van zodanige aard moeten zijn dat zij het de advocaat mogelijk maken alle op hem/haar rustende deontologische verplichtingen na te komen i.p.v. dat te bemoeilijken of te verhinderen.

Die behuizing en infrastructuur mogen bij het publiek ook niet de indruk wekken dat een advocaat zijn/haar deontologische verplichtingen niet naleeft of niet kan naleven.

De beoordeling daarvan is een kwestie van marginale toetsing en gezond verstand, en moet focussen op de deontologie en niet op de behuizing of de infrastructuur an sich. Wanneer vastgesteld wordt dat de behuizing en de infrastructuur van een kantoor een behoorlijke beroepsuitoefening verhinderen of zodanig bemoeilijken dat het risico op deontologische inbreuken onaanvaardbaar hoog wordt, dan kan de Raad aan de betrokken advocaat de toelating weigeren om zich in dat kantoor te vestigen of hem/haar specifieke voorwaarden opleggen waaraan de toelating wordt onderworpen.

Over de vertrouwelijkheid van briefwisseling (afl. 5) (12)

De derde uitzondering op de algemene regel van de vertrouwelijkheid van briefwisseling tussen advocaten is terug te vinden in artikel 114 §3 CDA: "Elke mededeling zonder voorbehoud en niet vertrouwelijk gedaan, ten verzoeken van een partij, om er kennis van te geven aan een andere partij, en die uitdrukkelijk wordt aanvaard door de advocaat-geadresseerde als niet vertrouwelijk".

Zoals de uitzondering van art. 114 §2 (elke mededeling die een eenzijdige verbintenis zonder voorbehoud inhoudt) , moet ook deze uitzondering voldoen aan zowel een inhoudelijk als een formeel vereiste.

Formeel moet ook deze mededeling door de verzender ervan als niet vertrouwelijk bestempeld worden (wat overigens ook kan zonder de term 'officieel' of 'niet vertrouwelijk' te gebruiken, bv. door te verwijzen naar art. 114 §3, maar dat wordt best vermeden om oeverloze discussies te vermijden). Let wel op: uit de 'context' van een brief kan niet afgeleid worden dat hij als niet vertrouwelijk bedoeld was, omdat in het systeem van onze codex elke brief tussen advocaten in principe vertrouwelijk is. (STEVENS, J., ADVOCATUUR, REGELS & DEONTOLOGIE, uitgave 2015, blz. 922, nr. 1195)

In tegenstelling tot wat geldt voor de vorige uitzonderingen komt hier als extra voorwaarde bij dat de ontvanger de bewuste mededeling "uitdrukkelijk" moet aanvaarden als niet vertrouwelijk. Zonder deze uitdrukkelijke aanvaarding geldt art. 114 §3 CDA niet. Wie dergelijke officiële brief zelf ook officieel beantwoordt, aanvaardt daardoor evident het officieel karakter van de beantwoorde brief. Een vertrouwelijk antwoord impliceert dat ook de beantwoorde brief vertrouwelijk blijft.

Het gebrek aan reactie van een tegenstrever kan dus niet als aanvaarding beschouwd worden, net zo min als een reactie die geen ondubbelzinnige 'uitdrukkelijke aanvaarding' van de niet-vertrouwelijkheid impliceert. Er bestaat niet zoiets als een vermoeden van aanvaarding.

Enkel wanneer dit stilzwijgen (of een dubbelzinnig antwoord) van de tegenstrever een onbetwifelbaar en gekarakteriseerd misbruik zou uitmaken, kan de stafhouder eventueel tussenkomen bij toepassing van art. 115 CDA. (STEVENS, J., o.c., l.c., blz. 923)

De termijn waarbinnen het officieel karakter van dergelijke mededeling moet aanvaard worden door de geadresseerde, wordt in onze codex niet bepaald. Die aanvaarding kan dus op elk tijdstip gebeuren (dus in principe ook nog maanden na ontvangst...), op voorwaarde dat daardoor de algemene regel van de confraterniteit en de loyaliteit tussen advocaten niet geschonden wordt (art. 97, 3e lid CDA).

De (als officieel bedoelde) mededeling in kwestie moet ook 'zonder voorbehoud' gedaan zijn. Dat is geen formeel vereiste, in die zin dat de woorden 'zonder voorbehoud' niet expliciet in de bewuste mededeling moeten gebruikt worden. Dat kan simpel blijken uit de tekst zelf, nu een voorbehoud quasi altijd expliciet moet geformuleerd worden om als zodanig aanvaard te kunnen worden.

Inhoudelijk gaat het hier over om het even welke andere mededelingen dan die waarop de andere paragrafen van art. 114 CDA betrekking hebben, met dien verstande dat die mededelingen moeten bestemd zijn voor de tegenpartij zelf en NIET voor de tegenstrever, en dat zij evenmin het persoonlijk standpunt bevatten van de advocaat die deze mededelingen doet. Zo zal een brief met daarin een deontologisch verwijt nooit als officieel kunnen aangezien worden bij toepassing van art. 114 §3 CDA.

Over de vertrouwelijkheid van briefwisseling - Afl. 6 (13)

Art. 114 § 4 CDA bevat een vierde -en laatste- uitzondering op de algemene regel van de vertrouwelijkheid van briefwisseling tussen advocaten: "elke mededeling, zelfs vertrouwelijk gedaan uit naam van een partij, wanneer ze bepaalde voorstellen behelst die onvoorwaardelijk uit naam van de andere partij worden aangenomen" wordt per definitie en vanzelf officieel.

Het gaat hier dus niet over voorstellen tussen advocaten onderling (bv om op de inleidende zitting een confrater te laten verschijnen voor conclusietermijnen) en evenmin over voorstellen die alleen maar de eigen mening van de advocaat tot uiting brengen (bv om onderhandelingen op gang te brengen), maar enkel over voorstellen die een advocaat doet uit naam van de cliënt. Dit laatste moet dan ook uit de bewuste mededeling blijken, niet per se expliciet maar wel ondubbelzinnig.

Om misverstanden te vermijden is het daarom aangewezen duidelijk te vermelden dat een voorstel gedaan wordt onder voorbehoud van goedkeuring door de cliënt, of met de bedoeling na te gaan of onderhandelingen überhaupt mogelijk zijn, enz. Het is ook niet mogelijk in één en dezelfde brief voorstellen uit naam van de cliënt te combineren met andere zaken die niets met de regel van art. 114 §4 CDA te maken hebben.

Het moet ook gaan over "bepaalde" voorstellen, dus over voorstellen die voldoende concreet zijn en die voldoende duidelijk geformuleerd worden i.p.v. vaag en algemeen (wat niet wil zeggen dat het niet kan gaan over voorstellen die -na akkoord- nog verdere uitwerking of invulling behoeven).

Om het even hoe brieven met dergelijke voorstellen door de afzender gekwalificeerd worden (dus als vertrouwelijk dan wel als officieel): ze worden hoe dan ook officieel zodra de bestemming die voorstellen onvoorwaardelijk aanneemt uit naam van de cliënt voor wie de voorstellen bestemd waren. De aanvaardingsbrief is dan uiteraard ook per definitie officieel, zelfs: al zou hij door de verzender ervan als vertrouwelijk worden bestempeld.

Let wel: de vereiste onvoorwaardelijke aanvaarding van een voorstel moet niet per definitie schriftelijk gebeuren, maar moet wel vaststaan. Onvoorwaardelijke aanvaarding sluit uit dat bepaalde onderdelen niet aanvaard

worden, dat tegenvoorstellen worden gedaan, voorwaarden worden toegevoegd, enz. Het is alles of niets, en de desbetreffende brieven kunnen dan ook niet deels vertrouwelijk en deels officieel zijn.

Benadrukt moet ook worden dat, bij betwisting over het al dan niet vertrouwelijk karakter van deze briefwisseling, de stafhouder enkel zal nagaan of de voorwaarden van art. 114 § 4 CDA vervuld zijn. Alleen daardoor wordt bepaald of de briefwisseling officieel dan wel vertrouwelijk is en aan de rechtbank (of aan derden) mag worden voorgelegd.

De stafhouder spreekt zich niet uit over de inhoud van het akkoord en zelfs niet over de vraag of er al dan niet een rechtsgeldig akkoord tot stand gekomen is. Evenmin is het voor de toepassing van art. 114 §4 CDA van belang of de betrokken advocaten al dan niet door hun respectieve cliënten gemandateerd waren. Daarover kan -logisch genoeg- alleen de rechtbank beslissen: de stafhouder zorgt enkel voor de loyale toepassing van art. 114 CDA (art. 115 CDA).

Een ander recht van antwoord (14)

Geachte ex-confrater(s),

Mag ik ook mijn recht van antwoord eens uitoefenen, weze het dan enkel in de beslotenheid van onze eigen balie?

Wees gerust, ik zal Uw naam niet te grabbel gooien in deze open brief die trouwens niet alleen aan U gericht is maar ook aan al degenen die U zijn voorafgegaan in de doffe ellende waar u een exponent van bent en ook aan al degenen die -jammer genoeg- in de toekomst wellicht Uw voorbeeld nog zullen volgen.

Wil aub ook niet zo ijdel zijn om te denken dat deze brief alleen over U gaat.

Nadat U -om het simpel uit te leggen- werd betrappt met uw hand in de koekjestrommel, koos U voor de vlucht vooruit en vroeg U zelf Uw weglating van het tableau. U verliet de balie als een dief in de nacht, en dat was ook exact wat U bleek te zijn. Enkele maanden later werd U, na voltooiing van het tuchtonderzoek tegen U en na verwijzing naar de tuchtraad, ook geschrapt.

Begrijp mij niet verkeerd: ik wil U en uw lotgenoten niet herleiden tot die ene dimensie waarmee ik U voor de rest van mijn leven zal associëren. Vermoedelijk -en hopelijk- bent U niet alleen een dief in de nacht, maar ook een fijne vader of moeder, een liefhebbende partner, een goeie boezemvriend of hartsvriendin voor wie U (nog) niet bestolen hebt, enz.. Ik wil daar niet blind en doof voor blijven, maar omdat ik toevallig stafhouder was en U advocaat aan 'mijn' balie hebt U mij verplicht met emmers en dweilen kniediep door Uw modder te waden om daar uw opkuis te doen, zo goed en zo kwaad als dat mogelijk was.

Ik wil mijzelf geen pauselijke onfeilbaarheid aanmeten, ik ben geen wraakengel en evenmin een heilige, ik beroep mij zelfs niet op enige vorm van morele superioriteit. Ik ben een feilbaar mens, die twijfelt en fouten maakt, en die niet eens altijd het kompas volgt dat hij anderen voorhoudt. Ik hoef ook niet de maat van alle dingen te zijn om U op deze manier te mogen aanspreken, ongetwijfeld in naam van al die andere feilbare, twijfelende, struikelende en weer rechtkrabbelende confraters die samen onze balie vormen en die, ondanks hun zwakheden, toch de koekjestrommel onaangeroerd laten.

Wanneer ik de financiële schade moet ramen die U en Uw partners in crime tijdens mijn batonnaat hebben aangericht, dan gaat het al gauw over 500.000,00 EURO en meer... . Op een totaal van pakweg 600 advocaten en van tientallen miljoenen derdengelden die jaarlijks door de handen van die advocaten passeren, is dat bijna verwaarloosbaar. Maar de schade die U daardoor hebt berokkend aan de eer en de reputatie van ons beroep en -vooral- aan de mensen die aan U ten prooi zijn gevallen, is verwoestend en wreed.

De beslissing om U tuchtrechtelijk te vervolgen (niet eens om U aan de schandpaal te nagelen...) en om U het recht te ontzeggen nog langer advocaat te zijn, was dan ook de evidentie zelve en had niets met rancune of wraak te maken. Ik kan U verzekeren dat die beslissing aan deze kant vooral tot treurnis en ontgoocheling heeft geleid, U voelde zich blijkbaar vooral verongelijkt.

U hebt recht op vergeving en op nieuwe kansen (weze het voor minstens 10 jaar niet aan de balie, wat had U eigenlijk gedacht...), niemand wenst U hel en verdoemenis toe. Maar het wordt toch moeilijk wanneer U niet tot inkeer komt en wanneer Uw mededogen uitsluitend betrekking lijkt te hebben op Uzelf en op Uw eigen naasten. U ziet zichzelf en uw naasten als slachtoffers van het lot en van anderen, maar wanneer U uw Nemesis zoekt, moet U alleen maar in de spiegel kijken.

Hou op met Uzelf te beklagen, hou op met Uw halve waarheden en met uw hele leugens (al dan niet in de media), neem eindelijk uw verantwoordelijkheid en kijk het beest in de ogen dat u zelf hebt losgelaten.

Nog eens over de grens tussen professioneel en privé leven (15)

We kenden Sean DHONDT al langer, en sinds zijn onbedoeld publiek wedervaren met Evelien (niks te maken met onze baliedirecteur) hebben we hem nog wat beter, zeg maar intiemer leren kennen. Iedere hond met een hoed op vond het nodig daar zijn of haar mening over te ventileren op sociale media of in de al dan niet serieuze pers, of daar 'iets mee te doen', tot nut van het algemeen en tot lering van het volk. Zo ook Kat Kerkhofs, vrouw van stervoetballer Dries Mertens, in haar programmaatje Kat Zonder Grenzen over 'minder evidente relaties en seks'. Zij ging mevrouw Sean Dhondt opzoeken voor een openhartig gesprek over wat Evelien voor haar huwelijk had betekend.

Dit lijkt wel de aanhef van een roddelrubriekje, maar het gaat wel degelijk over deontologie. Een van onze confraters, misschien niet geheel toevallig a young white male, achtte het aangewezen op facebook zijn licht te laten schijnen over dat interview met mevrouw Dhondt. Hij deed dat zo:

"Voorzeker een mooie vrouw, maar heb de indruk iets te beredeneerd voor wilde prestaties tussen de lakens, reden waarom Sean elders decompressie zocht en vond??"

Om het met de wereldberoemde existentialistische denker Guust Flater te zeggen: nou moe?! Hoe plat seksistisch kan een vent anno 2021 nog zijn? Een vent van nog geen 40, met een universitair diploma, als advocaat verondersteld enige kennis te hebben van De Wet en van Het Recht, en dus ook van "de beginselen van waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid, die aan het beroep ten grondslag liggen" (art. 1 CDA).

Nee, het is niet de bedoeling dat de stafhouder een commissie 'opiniepolitie' in het leven roept. Nee, niemand verdient het omwille van één uitschuiver verketterd te worden. En nee, de balie is geen voorstander van big brother-toestanden, van (nog) meer controle en (nog) meer repressie. We hoeven niet per se met z'n allen gevoelloze prinzipienreiters te worden.

Maar ja, de grens tussen het professioneel leven van een advocaat en zijn privé leven is niet absoluut (zie o.a. deo-weetje in nieuwsbrief 20-21, nr. 10). Ja, mevrouw DHONDT verdient het al zeker niet op zo'n manier aangepakt te worden door de eerste de beste klojo die per se zijn recht op vrije meningsuiting wil uitoefenen, niet gehinderd door enige kennis van het onderwerp waar hij zich mee moet. En ja, een advocaat mag verondersteld worden beter te weten dan op deze manier te flirten (we blijven in de juiste sfeer...) met de grenzen van het fatsoen (om het nog niet eens over de wet te hebben) en van de beginselen die aan ons beroep ten grondslag liggen.

Slotom: seksistische of racistische opmerkingen en commentaren, al dan niet onder de vorm van likes, horen simpelweg niet thuis in de communicatie die uitgaat van een advocaat. De vraag of een en ander als een tuchtrechtelijk sanctioneerbare inbreuk op art. 1 CDA kan worden aangezien is daarbij eigenlijk van

ondergeschikt belang, maar een eventuele tuchtklacht van de geïndiceerde lijkt mij zeker niet a priori kansloos te zijn.

OVER DE VERTROUWELIJKHEID VAN BRIEFWISSELING – AFL. 7 (16)

In deze laatste aflevering gaat het over de artikelen 115, 116 en 117 van de CDA die onrechtstreeks betrekking hebben op de problematiek van de vertrouwelijkheid van de briefwisseling (in geval van betwisting daarover) tussen advocaten, en die Afdeling III.2.4 “HET OVERLEGGEN VAN BRIEFWISSELING TUSSEN ADVOCATEN” vervolledigen.

Art. 116 regelt de bevoegdheid *ratione loci* van de stafhouder(s) die moet(en) zorgen voor de loyale toepassing van art. 114 CDA (dat de uitzonderingen bevat op de algemene regel van het vertrouwelijk karakter van de briefwisseling tussen advocaten), en is dus inhoudelijk niet van belang.

Art. 115 CDA bepaalt dat het de stafhouder is die moet zorgen voor de loyale toepassing van art. 114 (en dus niet de Raad van de Orde of de Rechtbank), terwijl art. 117 preciseert: “Het recht de briefwisseling over te leggen wijzigt niets aan het bestaan en de draagwijdte van de ingeroepen overeenkomsten”.

Vragen over het al dan niet vertrouwelijk karakter van briefwisseling (mailverkeer, bijlagen aan brieven of mails, enz.) hebben omzeggens nooit een louter principieel karakter, maar zijn (zo goed als) altijd gericht op het overleggen van deze briefwisseling aan de rechtbank (of aan derden) om daarmee het bewijs te leveren van bepaalde feitelijkheden of verbintenissen / overeenkomsten. De beslissingen van de stafhouder kunnen daarom belangrijke consequenties hebben, niet alleen voor de betrokken advocaten maar ook -en zelfs vooral- voor de partijen die zij vertegenwoordigen. Advocaten doen er derhalve goed aan hun briefwisseling vooraf te toetsen aan art. 114 CDA in plaats van achteraf hun wensen voor werkelijkheid te moeten nemen, en al zeker wanneer het gaat over belangrijke briefwisseling bv. in het kader van onderhandelingen over een dading, over de mededeling van cruciale standpunten, over de melding van essentiële feitelijkheden... .

Het laatste lid van art. 114 CDA geeft daarom ook volgende goede raad:

De beschikkingen van dit artikel gelden enkel voor de mededelingen die niets anders behelzen dan wat onder §1, 2, 3, 3bis en 4 vermeld is.

Het is aangewezen:

- a) in verband met die mededelingen schriftelijke goedkeuring te hebben van de cliënt;
- b) mededelingen met een officieel karakter kort en bondig te doen, en dat karakter in de brief zelf te vermelden;
- c) elke mededeling met een vertrouwelijk karakter in een afzonderlijk schrijven te doen.

De stafhouder zal bij betwisting haar beslissing enkel baseren op art. 114 CDA, en moet zich beperken tot de vraag naar het al dan niet vertrouwelijk karakter van de briefwisseling. Het antwoord op die vraag hangt niet af van wat billijk of rechtvaardig is, maar enkel van het al dan niet vervuld zijn van de voorwaarden die art. 114 stelt om bepaalde briefwisseling niet langer als vertrouwelijk te moeten kwalificeren. Het enig gevolg van het niet weerhouden van het principieel vertrouwelijk karakter van de bewuste briefwisseling bestaat erin dat die briefwisseling aan de rechtbank (of aan derden) mag overgelegd worden, en niets meer.

De vraag of een officiële brief al dan niet het bewijs oplevert van een (rechts)feit of van een akkoord, kan en mag niet door de stafhouder beantwoord worden. Die bevoegdheid komt alleen aan de rechtbank toe. De stafhouder kan een advocaat dan ook niet verplichten een akkoord uit te voeren dat middels officiële briefwisseling tot stand is gekomen, ook al omdat zij geen gezag heeft over de partijen die door de betrokken advocaat vertegenwoordigd worden.

Een advocaat behoudt dan ook het recht om namens zijn cliënt een akkoord of een feit te betwisten terwijl dat nochtans blijkt uit officiële briefwisseling van deze advocaat. Hij of zij zal enkel het officieel karakter van die briefwisseling niet mogen betwisten, en zal zich niet meer kunnen verzetten tegen het overleggen daarvan door zijn tegenstrever of door de tegenpartij.

Over de vertrouwelijkheid van mondelinge contacten tussen advocaten

Art. 112

Onverminderd de toepassing van de artikelen i.v.m. de briefwisseling tussen advocaten is de inhoud van besprekingen tussen advocaten in afwezigheid van cliënten en derden vertrouwelijk. Wegens de loyaliteit mag het bestaan van de besprekingen en contacten niet ontkend worden.

Indien advocaten het bestaan van de besprekingen absoluut vertrouwelijk willen houden, moeten zij dat van bij het begin van de besprekingen uitdrukkelijk en schriftelijk overeenkomen.

In voorkomend geval zorgt de stafhouder voor de loyale toepassing van dit artikel.

Hoewel afdeling III.2.2 van onze CDA uit niet meer dan één enkel artikel bestaat (112) en hoewel dat driedig artikel duidelijk is en nauwelijks ruimte laat voor interpretatie, zouden advocaten geen advocaten zijn mochten zij ook hierover niet geregeld van mening verschillen.

Daarom ook dat het derde lid van art. 112 voorziet dat “*in voorkomend geval*” (lees: wanneer er weer eens geruzied wordt...) de stafhouder zorgt voor de loyale toepassing van dit artikel. Letterlijk dezelfde bepaling is logisch genoeg terug te vinden in art. 115 CDA over de loyale toepassing van art. 114 (over de uitzonderingen op de algemene regel van de vertrouwelijkheid van schriftelijke contacten tussen advocaten), en beide artikelen kunnen verklaard worden door het algemeen principe van de plicht tot loyaliteit en confraterniteit waartoe advocaten gehouden zijn in hun relaties met elkaar (art. 97, 3^e lid CDA: *Om een eerlijke en behoorlijke rechtspleging te bevorderen, heeft de advocaat een plicht van loyaliteit en confraterniteit. De regels van confraterniteit bevorderen de vertrouwensrelatie tussen advocaten in het belang van de cliënt en strekken er tevens toe onnodige processen en elk gedrag dat de reputatie van het beroep kan schaden, te voorkomen*).

Lid 1 van artikel 112 is duidelijk en ondubbelzinnig: **besprekingen tussen advocaten in afwezigheid van cliënten en derden** zijn per definitie **vertrouwelijk**, maar wegens de plicht tot loyaliteit mag **het bestaan van de besprekingen en contacten niet ontkend worden**.

Deze regel is logisch en vrij evident. Hij sluit aan bij de algemene regel over de vertrouwelijkheid van briefwisseling, en hij houdt rekening met het bewijsprobleem dat zich altijd zal stellen wanneer het gaat over de inhoud van mondelinge contacten en niet wanneer het gaat over geschriften. Daarom ook dat op deze regel geen uitzonderingen voorzien zijn.

Even logisch en evident is dat **deze regel niet geldt voor besprekingen in aanwezigheid van cliënten of derden**: zij zijn immers geen advocaten, en dus niet onderworpen aan onze deontologische regels. Het bewijsprobleem blijft uiteraard hetzelfde. Dit belet niet dat ook besprekingen in aanwezigheid van cliënten of derden conventioneel vertrouwelijk worden gemaakt. Het verdient aanbeveling dat vooraf schriftelijk door alle betrokkenen te laten bevestigen en zich daarvoor uitdrukkelijk te laten mandateren door de cliënt (zie ook verder, wanneer het gaat over lid 2 van art. 112).

De toevoeging van het woord ‘contacten’ maakt duidelijk dat niet alleen formele en georganiseerde besprekingen bedoeld worden, maar ook de losse en occasionele mondelinge contacten. Een babbel in de wandelgangen of in het koffiekot, een telefoontje, een discussie op een terrasje: zodra het gaat over een dossier, zijn al deze gesprekken vertrouwelijk (de rest is dan gewoon roddel).

Het louter feit van deze mondelinge contacten mag niet ontkend worden. Voorhouden dat men een tegenstrever voor of na een dagvaarding bv. nooit gezien of gehoord heeft, terwijl in werkelijkheid die tegenstrever ongeveer elke dag aan de lijn hing om te proberen een akkoord te sluiten, is deloyaal en onconfraterneel. Zie in dit verband ook art. 97, 2^e lid CDA dat een verbod tot misleiding bevat.

Dit gezegd zijnde, biedt lid 2 van artikel 112 de mogelijkheid om toch zelfs het bestaan van mondelinge besprekingen *'absoluut'* vertrouwelijk -en dus geheim- te houden. Dat kan enkel door dat *"van bij het begin van de besprekingen uitdrukkelijk en schriftelijk"* overeen te komen.

Het is niet ondenkbaar dat er goede redenen zijn om niet alleen de inhoud maar ook het louter feit van besprekingen geheim te houden, bv omwille van het zeer delicate karakter van een zaak of omdat elke vorm van publiciteit de kansen op slagen in het gedrang zou kunnen brengen. Daarom kan absolute geheimhouding verantwoord zijn, maar nooit zonder voorafgaandelijk uitdrukkelijk en schriftelijk akkoord van alle betrokken advocaten.

Zijn deze voorwaarden niet alle vervuld, dan zal art. 112, 1^e lid onverkort van toepassing blijven.

Over deontologie en verbintenissenrecht (18)

De vrederechter van het derde kanton Brugge kreeg een zaak te behandelen waarin een advocaat had gedagvaard in betaling van haar onkosten en erelonen ten bedrage van 847,00 EUR in hoofdsom. De ongelukkige klant, die werd bijgestaan door een pro deo-advocaat, verweerde zich tegen deze vordering door te verwijzen naar art. 89 CDA: "De advocaat die geconsulteerd wordt door een cliënt en vermoedt of weet dat de cliënt in aanmerking komt voor juridische tweedelijnsbijstand, is verplicht de cliënt hierover te informeren".

Dit artikel verplicht een advocaat niet om pro deo te werken voor een cliënt die in aanmerking komt voor juridische tweedelijnsbijstand, maar wel om die cliënt daarover te informeren. De cliënt kan daardoor met kennis van zaken beslissen of hij kiest voor tweedelijnsbijstand, dan wel zijn advocaat gewoon zal betalen (in de veronderstelling dat die niet pro deo wil werken...). Door cliënten die pas achteraf ontdekken dat zij juridische tweedelijnsbijstand hadden kunnen krijgen en dat hun -betaalde- advocaat hen daarover niet heeft geïnformeerd, wordt wel eens meer ingeroepen dat hun advocaat zijn/haar diensten ten onrechte aan hen heeft gefactureerd.

De vrederechter beoordeelde deze argumentatie als volgt:

"... Anders dan wat verweerster voorhoudt, kan zij zich niet beroepen op artikel 89 (...) van de Codex Deontologie voor Advocaten (...). De regel dat een advocaat die geconsulteerd wordt door een cliënt én vermoedt of weet dat deze cliënt in aanmerking komt voor juridische tweedelijnsbijstand, verplicht is de cliënt hierover te informeren, is een deontologische regel. Bijgevolg geldt deze regel enkel opzichts de advocaat en is het aan de tuchtrechtelijke overheden van de balie om te oordelen of en in welke mate eiseres haar deontologische verplichting dienaangaande zou hebben miskend.

Voormelde regel heeft geen civielrechtelijke gevolgen. Er is de vaststelling dat eiseres voor verweerster prestaties heeft verstrekt en kosten heeft gemaakt, waardoor verweerster in alle omstandigheden bij gebreke aan een aanstelling pro-deo (waartoe zij zelf de nodige aanvragen diende te formuleren) gehouden is de prestaties van de raadsman te vereffenen.

Voormelde deontologische verplichting in hoofde van eiseres heeft geen civielrechtelijke gevolgen..."

(Het volledig vonnis kan U hier lezen.)

Dit standpunt van de vrederechter (dat overigens zijn motivering ‘ten overvloede’ over het bewijs van de bewuste deontologische inbreuk overbodig maakt) kan niet worden beaamd en miskent de doelstellingen en de consequenties van onze codex. In mijn inleiding bij de laatste gedrukte versie (2018) van onze CDA (met aanvullingen die gelden voor de advocaten van de balie van Dendermonde), citeerde ik uit de website van de Vlaamse overheid over deontologische codes in het algemeen:

“Een deontologische code is één van de bekendste instrumenten van een integriteitsbeleid. Het hoofddoel van dergelijke code is preventie: het stimuleren van integer gedrag en daarmee het voorkomen van niet-integer gedrag.

Een deontologische code wordt vaak gezien als een combinatie van:

Waarden en normen voor goed, integer gedrag

Concrete gedragsregels bij die waarden en normen.

Een code vormt een gemeenschappelijk referentiekader voor integer en niet-integer gedrag binnen een organisatie.

Daarnaast vormt een code een contract met de maatschappij: waar de organisatie voor staat wordt erin beschreven en daarop kan de organisatie dan ook aangesproken worden.”

(<https://overheid.vlaanderen.be/personeel/integriteit/wat-is-een-deontologische-code>)

Wie als advocaat een deontologische regel overtreedt, bezondigt zich per definitie aan niet-integer gedrag. Hij/zij handelt in dat geval niet volgens de regels van de kunst en begaat dus -in het algemeen- ook een beroepsfout, wat een schending impliceert van de contractuele verbintenissen die de advocaat jegens de cliënt op zich heeft genomen (of van zijn algemene zorgvuldigheidsplicht in de precontractuele fase...). Wanneer de cliënt schade lijdt door deze deontologische inbreuk / beroepsfout, valt niet in te zien waarom hij/zij die schade niet zou kunnen verhalen op de advocaat.

Een en ander moet natuurlijk altijd in concreto bewezen en beoordeeld worden, maar een algemene regel als zouden deontologische verplichtingen geen civielrechtelijke gevolgen (kunnen) hebben, lijkt in rechte niet verantwoord. De verplichting van art. 89 CDA is daar zelfs een goed en relevant voorbeeld van, omdat zij er precies op gericht is de belangen van de minvermogende cliënt te beschermen. Dat uitgerekend de rechtbank, in het kader van een procedure over het ereloon van een advocaat, die bescherming aan de cliënt ontzegt, is dan ook moeilijk te begrijpen.